

HIRADÓ

Foglalat. Erdély és Magyarország: Kinevezés; néhány czikk saját ügyünkben; országgyűlés: hazafiak köz: felvételre, 's nemesítő levél nyeresére többen ajánlottak; csikszéki főtiszt beiktatás vége; tanító beiktatás Sz. Udvarhelyt; magyarhoni dolgok: mármaros közgyűlés. — Külföld: Északamerika. — Keletindia. — Anglia. — Spanyolország: Lichnowsky hg 's gr. Teleki Sándor ellogatásuk Barcellonában. — Törökország. — Görögország. — Belgium. — Franciaország. — Nemzeti Társalkodó: Hírlapvilág. — Hirdetések.

F. év utó negyedére az előfizetés 2 fr. 40 kr. p. pben elfogadtatik.

ERDÉLY ÉS MAGYARORSZÁG.

Kinevezés. Ő cs. k. felsége méltóztatott a' gróf Mitrowsky halálával ürességbe jött legfelsőbb cancellári 's tanit. udvari biztossági hivatalra cs. k. udvari cancellár Inzaghi grófot kegyelmesen kinevezni.

Néhány czikk saját ügyünkben.

Körültekintés.

(Vége.)

Ne kívánják olvasóim, hogy azon tárgyalási modort, melyet körültekintésem első felében követtem, használjam most is, midőn tekintetem, tán igen is hosszas szétcsapongás után, 'e' hazára fordul vissza.

Municipal rendszerünk úgy mint elméletileg alkotva van, mindig a' vélemény-formálás első rangu eszköze lehetett volna. Azonban, hogy az intézmények magokra hagyatva mennyire elégtelenek a' törvényhozó céljai megközelítésére, 's hogy a' legfényesebb jogok is tartalmukra fontosak vagy csekélyek, hatásukra károsak vagy jótékonyak azon mértékben, mint a' nemzet létegetek átlátni tudja 's bir elég érettséggel és közérzettel azokat teljesleg venni gyakorlatba, de egyszersmind minden aliránytól szigorú lelkiössmértességgel megőni: ezen igazság bbizonyítására megyegyűléseink jegyzőkönyvébe a' legkiáltóbb adatok vannak letéve. Vegyünk két korszakot fel. 1791 előtt Ilk József egyoldalú reformai miatt zabolatlan ellenhatás tombolt az ország egyik szélétől a' másikig. Főként a' continua táblák ellen felgerjedt ingerültség korlátot nem ismert. Közgyűlések tartattak, melyekben hivatalos iratok szétszakítatának, bizonyos eljárásban részt vett egyének a' többség határozata által becsületvesztettek 's honfiszet-nélkülieknek nyilvánítottak, a' törvényes elnök széket nem foglalhatott, 's helyét az bitorolta, kit a' pillanat szeszélye ezen vontatva elvállalt kötelességre kényszerített. Így állának a' dolgok a' felsősséggel szemben. Tekintsünk más oldalra. Ugyanazon idő tájt a' parasztlázadás sirmalmas jeleneteit panaszolván el a' megyék, egyik fölirat ezen forradalom okai magyarázatába elegyedek 's minden bekövetkezett rosz gyökér-okát abban leli, hogy az Approbata IIIik része XLVIIik czime Xik czikke eltöröltetett, azon czikk, melyben illy szavak állanak: „ha valamely falu- vagy városbeliek, mezőn vagy erdőn lappangó latroknak ... kergetésére föl nem támadnának a' falu 500 forinttal büntetessék; a' biró pedig és polgárok, ha ő rajtok mulnék el, harmad magokkal karóba veretessenek.“ Így állottak a' dolgok a' tömeggel szemben.

Ha ezen tényeket, ez irányt fontolóra vesszük kiviláglik, miként ekkor a' megyék legkevésbé sem valának magas hivatásuk iránt felvilágosulva. Jogaik visszakövetelésében keresztül léptek azon vonalon, mely a' szabad férfi-szót a' rakoncátlanságtól, az erőhatós ellenzést a' fejtelenedéstől különválasztja. 'S menteségükre még az sem maradt fen, hogy elmondassék, miként minden balság önkény elleni buzgólkodásból történt; mert milliók iránt olly kegyetlenségi hajlamot és zsarnoklasi vágyat mutatának, mint azon spártai, ki heloták vadászatán okult a' nyíllal banni.

A' másik korszak az 1831 előtti. Ekkor általánosan — mert nem egyes évről van szó, melyben lehetek és voltak fényes momentumok — hanyag gondatlanság 's tompa részvételetség uralkodott. Az előjogos osztály visszavonta figyelmét a' közdolgoktól és a' gyűlés-teremek a' tisztség hivatalszobáivá alakultak, 's lassanként a' törvényhatósági rendszer, melyet még a' központosított Franciaországnak is egyik nevezetes szónoka és írója, közállományi hatalomnak nevez, jellemét elvesztve az administratio terjedelmes gépének parányi és súlytalan eszközévé törpült.

Kérdem: alakított-é a' municipal rendszer 1831 előtt közvéleményt? Ha a' szavakkal gunyjátékokat üzni nem akartok, ha a' helyeség örökös álmoskodását és a' tett és törekvés nélküli élet el-pazarolt óráit palástoló vagy dicsérő nézeteket közvéleménynek keresztelni illetlennek tartjátok; akkor kénytelenek vagytok egy határozott nem mel felelni.

'S alakított-é a' municipal rendszer 1791 előtt közvéleményt? Ha azon vandalismust, mely — mint Olaszországban történt — megengedte, hogy egy templom, mely épen ezen név által már szent, 's melynek falait még a' felett Michel Angelo fresco-képei diszítették 's így rajta minden mész-por kettősen szent volt — ha azon vandalismust — mondom — hogy illy templom jászolyhelyé

változtassék, dicsérni nem akarjátok: kénytelenek vagytok megvalóni, miként amaz osztályzati szellemet, mely feltélenymakacson vívott előjogaiért a' kormányal 's épen ezen előjogok egész súlyával tapadt a' népre; mely a' megyei batóság-ról, ezen legdicsőbb intézményről letépett minden tekintélyt, csakugyan közvéleménynek nevezni lehetetlen.

Már most tovább megyek és állítom, miként a' municipal rendszer noha különben a' közvélemény-alakításnak főeszköze, ha magára hagyatik és nincs semmi támasza, ezen hivatás bétöltésére elégtelen.

Pótolja itt a' hosszas magyarázat helyét egy hasonlítás.

A' Standard — tory hírlap — nem emlékszem melyik számában így szól: Anglia olly nagy és hatalmas maradna, minden hasznos angol olly gazdag volna mint most, ha nagy Nagybritannia gyárvárosai egyszerre el is süllyednének. Ezen merész állítás nem tetszik olly képtelenségnek, ha pusztán statistikai adatokat veszünk vizsgálat alá. Mert azokból kétségbehozhatatlanul kitűnik, mikint a' gyárok összes évi jövedelme, a' földbirtokéhoz képest felette csekély. De van más oldala is a' dolognak. A' műipar adta a' gazda kezébe azon eszközöket, melyek munkát kímélnek. A' népes gyárok idéztek elő a' temérdek belfogyasztásért nagyszerű természet. Az ez által eszközölt élénk közlekedés töltött utak és vasvonalak építését tette lehetségessé 's így semmisíté ugyszolván meg a' szállítás költségeit. Végre az élelemszerekérti roppant concurrentia tetemesen fölrugtatta azok árát. Következőleg, ha a' jámbor Standard kívánsága teljesednék, a' tory, whig és radical urak egyetemben — Buchingham hercegtől le az okosan számító Humeing — csak ollyforma gazdagokká válnának, mint a' mi parlag honunk földtulajdonosai.

Mi a' mezei gazdasággal a' gyárok által történt, annak kell más uton történni a' helyhatósági rendszerrel is, ha azt akarjuk, hogy a' közvélemény temérdek kincsét kebeléből kifejtse. Nézzünk bár körül. 1831 óta, ha nem is legszerencsésebb de legfényesebb korszaka volt a' megyei életnek. 'S mégis, mi iránt alkotott a' jelen országgyűlés megnyitására szilárd meggyőződést 's plántált olly eszméket, melyek a' közönséges miveltségű emberagyában is megfogantak? Felelet: néhány sérelmi kérdés iránt, melyek mellett és ellen szóló minden gyámokot egy hasábra le tudnék írni. Szükséges tehát olly eszköz, mely a' tanácskozó szöszatok számára adatokat és eszméket szolgáltatson; mely a' korszükségeit vizsgálja 's a' tömeget ezek felfogására alkalmassá tegye, mely szerény kezelője legyen azon elveknek, melyek a' megyegyűléseken részletesen felfejtve, a' törvényhozás utját kijelegjék. De mi azon eszköz, mely nélkül a' municipium földje viszonyosan parlagban fog maradni 's csak gyér 's olcsó közvélemény teremhet? A' z irodalom 's főként a' journalistica.

Kormányunk, midőn a' sérelmek promontorium sanctum-áról — így nevezék a' régibb korban azon hegyfokot, hová a' mesés hagyomány szerint, Hercules oszlopa, az ó világ határköve letélteték — a' haladási kérdések új világába indult a' nemzetet vezérteni, szabadabb sorompót nyitott a' sajtónak. És a' sajtó azóta, minden hiányai mellett a' közélet egyik tényezőjévé kezd válni. Mi is legcsekélyebb erejűek azok között, kik az irodalom gyarapítására, — ezen vajmi tövises pályára! — szánták életüket, bátrak valánk igénytelen nézeteinket hírlap utján terjeszteni az olvasó közönség elébe. Találkoztak, kik részvétellel fogadák sorainkat; de egyszersmind ellenünk — büszkeségünk-é? gyalázatunk-é? — hatalmas reactio támadott. Elbarátainkkal is mindenben nem egyezhetünk meg: ez fájdalmas kötelességünk volt. Vádoltattunk, mert félreértetünk. Ideje tehát, hogy most, midőn a' cselekvendők nem toluoakugy napi rendre, 's visszatekintésre is nyílik egy kevés rés, tartsunk eljárásunk felett rövid szemlét. Akarjuk elfogult barátainkat felvilágosítani, de nem, rosz akaróinkat megtéríteni. — Bizonyos utazó szerint, Siciliában egy kies völgy virul, hol a' virágok fűszer-illata miatt a' vadászeb szaglását 's ez által a' nyomot mindig elveszti. Korlátolt tehetségünk nem jogosít olly reményre, hogy az általunk szerkesztett lapok varázsával ellenségeinket az üldözés instinctusától megfoszthatnók. De kár is volna. Hiszen ez által egész jellemök 's létezésök minden célja elenyésznek. Már pedig „élni 's mást élni hagyni“ ezt kívánja, az ösmeretes német közmondás szerint, az illendőség.

Kemény Zsigmond.

Országgyűlés.

A' 100dik ülésben sept. 9kén jegyzőkönyv hitelesítés után k. hivatalos gróf Teleki Domokos nemes Thorda-vármegyei főispán b. Jósika Lajos óvásának azon ágára nézve, hogy a' tárgy a' törvényhatóságokkal közöltessék, jegyzőkönyvbe kívánta iktatni, hogy a' követek a' tárgy vitatása alatt mindnyájan küldöiktől kapott utasítások értelmében nyilatkoztak; mire b. Jósika Lajos viszont azon észrevételét kívánta jegyzőkönyvbeírni, miszerint nem tagadja hogy ezen tárgyra nézve a' törvényhatóságok nagyobb része utasítást ne adott volna, 's a' mult ülésen ellentmondók éppen az utasítások értelmében tett nyilatkozatokra alapították óvásukat, mellyre gróf Teleki Domokos a' naplóra való hivatkozását jelentette ki. Továbbá: k. hivatalos Horváth János kinyilatkoztatta, miként főispán b. Jósika Lajosnak a' mult ülés 392dik száma alatt béiktatott óvását maga is pártolja.

Ezután indítvány tételék, miszerint a' rendszeres bizottmányokra bizott munkálatoknak előmozdítása tekintetéből jó lenne fő-kormányzó ő nmlgát felhatalmazni, hogy valamely rendszeres bizottmány tagjainak elegendő számmal nem létők esetében, azokhoz a' több bizottmányok tagjai közül egyet nevezhessen ki. Továbbá: hogy midőn valamely bizottmányra nézve a' Rendek határozatot tesznek, ezen határozatok az illető bizottmányok elnökeivel ítélőmester által közöltessenek. — A' Rendek mindkét indítványt elfogadták, 's azokat a' jelen körülmények között annál célszerűbbnek tarták, mivel az úrbérrel kapcsolatban levő némelly tárgyaknak kidolgozása még a' 95dik ülés 272 száma alatt a' rendszeres bizottmányokra levén bizva, e' munkálatoknak baladék nélküli elkészítését, és a' Rendek elébe juttatását az említett bizottmánynak újból köteleességévé tenni szükségesnek itélték, minél előbb kívánván az úrbér tárgyában szemeletileg szerkesztett törvényjavaslatokat, mellyeket most, és a' tárgy bevégeztéig mindig napirenden lenni tekintenek, mennyiben azok még országosan elhatározva nincsenek, elhatározni, és felséges fejedelmünknek megerősítése alá terjeszteni. A' fennebbi indítvánnyal kapcsolatban egyszersmind az ítélőmestereknek köteleességökké tételét, hogy az említett törvényzikk javaslatoknak deák szerkezetét minél előbb készítsék el.

Elnök ő nagy méltósága jelenté, hogy a' mint értesített a' 97dik ülés 383dik száma alatt közíratra kivett irományok a' köztanácskozásokon már keresztül mentek, jónak látná tehát azokat vizsgálat alá venni. Minek következtében azon irományok felolvastatván és némelly módosításokkal megállítván, úgy szintén a' nemes szász törvényhatóságok követői által a' magyar nyelv tárgyában beadott ellenvélemény is felolvastatván, végeztetett: hogy a' királyi kormánysszékkal lehető észrevételei megtétele végett a' KK. és RR. atyafiságos köszöntése mellett küldöttség által közöltessenek. A' kinevezett követek kevés idő múlva visszajöven jelenték, miként a' k. főkormánysszék atyafiságos köszöntése mellett azt izente, hogy a' küldött irományokat mentől előbb megvizsgálván, lehető észrevételét közölni fogja. — Melly alkalommal Felső Fejér vármegye követe Horváth János' jegyzőkönyvbe kívánta utasításánál fogva íratni, miszerint mind azon kitételeknek, mellyek a' a' magyarnyelv tárgyában készült feliratban foglaltatnak, 's mellyekből az igazgatás azt vonhatná ki, hogy mi a' két nyelven írott törvényzikkben megegyeznének, ellene mond, annyival inkább, mivel utasításában a' van, hogy a' törvények ezután kirekesztőleg magyarnyelven alkottassanak. Pártolták: Erszényes József, és Topler Simon m. vásárhelyi, Deáki Sámuel zilahi, és Csorba György széki követek. Nemes Szeben szék követe Schreiber Simon pedig két rendbeli nyilatkozatait kívánta jegyzőkönyvbe iktatni, mellyet pártoltak: Konrád Vilmos, Wenrich Mihály, Schwarcz János, Graef József, Schnell Károly, Schuster András, Hammer József, Marienburg József, Meister Sámuel, Schmidt Mihály, Kapesius Gustáv, Nagelschmid Fridrich, Keserü Sándor, Wagner Fridrich, Löw János, Scherer György és Herbert Sámuel szász követek. —

Olvastatott a' bíráló biztosságnak a' hazafiak számára bevételni kívánók kéreményei iránt beadott véleménye. A' KK. és RR. a' kérelmesekre nézve határozták: Iőr Osztyalos tábornagy Bigot de st. Quinten Ferencz Lajos grófot, ki hazánkhoz viseltetett szeretetének, 's jelesen honfiaink előmenetelére fordított buzgó törekvéseinek több jeleit adta. 2or. b. Schirding Ferdinan-

dot, a' nemes első székely ezred ezerekesét, ki szolgálatját köztiszteletet érdemlő jelességgel 43 évektől fogva folytatja, és szolgálatja évei közül 38at régebben Splényi Gábor, most herceg Károly Ferdinand nevét viselő magyar ezerekesben töltötte el, 1837től fogva pedig az első nemes székely gyalog ezerekesben tölti 's ezen idő alatt is a' nemzethez hajló jó szíve érzését több ízben cselekedettel bizonyította. 3or. hirschfeldi Sturm Titust, ki egyébiránt is született lengyel nemes, a' cs. kir. hadseregben több évig előjárói meglegedésével szolgált, és erdélyi nemes családba házassodván, ez által gyermekeinek nemesi birtokbani örökösödés-re utat nyitott, 's e' szerint az Appr. Const. 3dik része 4dik cikk értelmében megkívántató tulajdonok benne feltaláltatnak, a' KK. és RR. díj elengedés mellett a' hazafiak közé felvétetni meghatározták. 4or. b. Leitner Ferenczet, a' cs. kir. nuszdorfi szalamia és Jkénkö-savany szeszgyára igazgatóját a' KK. és RR. a' mult 183%ki országgyűlése jegyzőkönyve 603dik száma alatt, díj elengedése mellett a' hazafiak közé felvétetni meghatározván, 5ör segesvári orvos doctor Baumgarten János Gottlibot, a' KK. és RR. már az 183%ki országgyűlése jegyzőkönyve 603dik száma alatt czimeres nemesítő levél megnyerhetése végett, ő felségének ajánlani érdemesnek találván, mind kettőjökre nézve akkor tett határozatok mellett maradnak.

Indítványba hozaték, hogy tábornok Württemberg Sándor herceg ő magasságát, mint magyarországi nádor ő fensége sógorát, 's mint ki a' katonai szolgálatban töltött idejének egy részét a' József nevet viselő nemes magyar lovas ezerekesben töltötte, 's ezen idő alatt is a' magyar nemzet iránt viseltető jó indulatját, és a' magyar születésű egyének előmenetelében igyekezetét bebizonyította, e' felett e' honi egyik igen tekintetes, és szép jószágokkal bíró családba házassodván, ezen házassági viszony által honunk igen sok családával egybeköttetésbe jött, 's gyermekeinek nemesi birtokbani örökösödésre jogot nyitott, mind ezen előszárolált, de több elhallgatott nemes tulajdonai tekintetéből a' KK. és RR. nemes hazánkfiai sorába vennék be. A' KK. és RR. előtt tábornok Württemberg Sándor herceg ő magasságának igen sok szép tulajdonai, hazánk és nemzetünk iránt viseltető jó hajlandóságai ismeretesei levén, e' felett ő magasságában az Appr. Const. 3dik része 4dik cikk értelmében megkívántató tulajdonok is feltaláltatván, őtet magát, 's általa gróf Hobenstein nevet viselő gyermekeit a' nemes hazafiak sorába, díj elengedése mellett felvétetni meghatározták.

Indítványba hozaték, hogy angol lovag Rafael Sándor Erzsébet városában igen feles költséggel tanító intézetet alapítván, ez által honunk boldogítása iránti hajlandóságát annyira bebizonyította, hogy a' nemes hazafiak sorába való felvételét megérdemli. A' KK. és Rendek előtt angol lovag Rafael Sándornak honunk iránti jó hajlandósága, 's ennek boldogítása iránti törekvése ismeretes levén, őtet a' nemes hazafiak sorába díj elengedés mellett felvétetni meghatározták.

Indítványba hozaték, miszerint: a) kincstári tanácsos Debreczeni Márton a' bányászati tudományban tett szép ismeretei által e' hon jóllétére igen hasznos és sikeres lépéseket tett, b) brassai görög bíró Cservenvodáli István pedig több alkalommal erszénye és gabona-tára megnyitásával az éhezőknek nagy segédelmet nyújtott, melly több rendbeli nemes érzésből származó tetteiért ő felsége által arany díszpénzel jutalmaztatott, ennél fogva mind ketten czimeres nemesítő levél megnyerése ajánlására magukat érdemessé tették. A' KK. és RR. előtt mind kincstári tanácsos Debreczeni Mártonnak, mind pedig brassai görög bíró Cservenvodáli Istvánnak e' hon jólléte előmozdítására bebizonyított igyekezetök és törekvéseik ismeretesei levén, őket a' czimeres nemesítő levél megnyerése végett ő felségének ajánlani meghatározták.

Indítványba hozatik, miszerint a' KK. és RR. tábornok Stahel Károlyt, ki hosszas katonai szolgálatjának e' hazában töltött részét, arra fordította, hogy a' polgári és katonai rend között sokszor előfordult kedvetlen surlódásokat elenyésztesse, e' felett a' magyar születésű egyének előmenetele iránti törekvéseinek szép jeleit adta, 's ez által honunk és nemzetünk iránt viseltető szeretetét eléggé bebizonyította, a' nemes hazafiak sorába vennék fel. A' KK. és RR. előtt tábornok Stahel Károlynak jeles érdemei, honunk és nemzetünk iránt viseltető jó hajlandósága, mellyek által mindeneknek közszeretétét, és tiszteletét megnyerte, elég bőven

ismereteseke levén, ötöt a' nemes hazafiak sorába díj elengedése mellett felvételni meghatározták.

Olvastatott a' bíráló biztosságnak a' nemes Macskási család által nemes Zörény vármegyében találtató javaik visszakaphatása iránt beadott kérelmére tett jelentése. A' KK. és RR. ezen tárgyra nézve a' mult 1837-diki jegyzőkönyv 615dik száma alatt határozatukat megtévén, most is ahoz ragaszkodnak.

Olvastatott a' bíráló biztosságnak a' debreczeni ref. collegium kéreményére, mellynél fogva Apafi Mihály erdélyi fejedelem által ajándékozott kősoznak ez utáni, valamint az elmaradottaknak is, az erdélyi bányából kiadását kérte, tett véleménye. A' KK. és RR. ezen kérelem levélre nézve már az 1837-iki jegyzőkönyv 616dik száma alatt határozatukat megtévén, most is ahoz ragaszkodnak. Egyszersmind pedig meghatároztatik, hogy az ítélőmesterek a' KK. és RR-nek mind a' mostani, mind pedig az 1837-iki országgyűlésén tett határozatok szerint, a' hazafiak közé felvettekre nézve a' törvényjavaslat, és alázatos felirat, úgy szintén a' czimeres nemesítő levél nyeresére ajánlandókra, valamint már a' KK. és RR. által ellátott kérelmekre nézve az alázatos felirat terveit minél előbb készítsék el. Elnök ő nagy mlga a' bíráló biztosság munkálkodása további vizsgálatát tűzven napi rendre az ülés eloszott.

Csikszéki főtiszti beigtatás. (Vége.) A' közgyűlés másod napján jegyzőkönyv hitelesítés után, a) az első napi határozat nyomán számos jelenlévő bebirók táblabírákká felekkettettek. b) Csató-szegi ns. Csató Jánosnak nemesi származásáról általa kért bizonyítványnak kiadása meghatározatott, c) Gyöngyösi Antalnak ns. Bihar vármegye közgyűlésétől, és Mártonfalvában lakó örmény kereskedő Lukács Jánosnak ns. Közép-Szolnokmegyétől adatott nemesi bizonyítványai kihirdettettek.

Ezek után a' mult julius 17kén tartott közgyűlésen kinevezett állandó bizottmány véleménye következtében követi pótlék utasításul adatott, miszerint a' nemzeti muzeum, színház felállítása és országos terem megszerzésére pénzbeli róvatalba a' szék részéről is megegyezhetnek a' követek, azon megjegyzéssel azonban hogy a' róvatal mérsékelt mennyiségben határozassék meg, nehogy az illetők szerfelett terhelődjenek, és mivel a' közhasznú intézmények számára adandó pénz-mennyiségének eddigi kivétési kulcsát a' szék Rendei magukra nézve tökéletesnek nem találják, készítsék egészen új rovatali kules.

Végre tapasztalván, hogy a' jelen évi majusi közgyűlésről adott azon utasítvány, miszerint akarmelly tárgyra nézve, melly a' rendszeres bizottmány kezén megfordult 's az által bár kismelölleg is országos tárgyalás alá bocsátatott, nem csak elvalának véleményök adhatásától a' követek zárva, de annak tárgyalás alá vétele ellen is ovakodni köteleztetének mind addig, mig a' bizottmány munkájának közöltetése után pótlék utasítást nem nyernek; — célra nem vezető azon utasítványi pont oda módosítatott, hogy a' követek kötelesek legyenek ugyan a' bizottmány, ('s már most nem is csak a' középponti bizottmánynak, hanem az osztály szerinti albizottmánynak is) munkálatit a' székekkel közölni, ha azonban a' tárgy felvételéig a' pótlék utasítás meg nem érkezők, nem zárhatnak el attól, hogy illy esetben a' tárgyhöz szólhassanak, szemők előtt tartván véleményök adásában a' törvényt 's hazánk alkotmányos szabadságának csorbíthatatlansága iránt tartozó hazafi kötelességüket.

A' közgyűlés bevégeztetvén, másnap aug. 24kén az igazgató biztos ő mlgok Somlyórol a' megyei tiszti kar kíséretében kiindultak.

Sz. Udvarhely septemb. 1. 1842. Örömmel virada fel ez iskolai új év a' sz. udvarhelyi ev. ref. főiskolára, mert mai napon igtattaték bé professor Fabián Dániel úr hittudomány tanító székébe. Nevelte az innepélyesség díszét a' mindenünnen, jelesen Háromszékről megjelent szülők és minden történetes viszony különbsége nélkül öszvesereglett polgártársak olly nagy száma, melylyet a' tanítóterem alig volt képes befogadni. Minekutána elsőben rector professor Magyarosi Szőke József úr az új iskolai évet egy czélszerű könyörgéssel és beszéddel megnyitotta, 's algondnok n. küllőfalvi Lukácsfi János úr a' mlgs. egyházi főtanács e' tárgy iránti rendelkezését felolvastatta, a' kinevezett új professor úr tanítói székét elfoglalván, azon alapigazságról: A' keresztyénség az emberiség vallásos-erkölcsi nevelését bevégező intézet, tudomány, tömötségsdus 's szóoklati hatósággal, kedvességgel fűszerezett oktatással lépett fel tanítói pályájára, melylyet a' hallgatók, különösen a' tanuló ifjuság sokszorozott éljenzése sze-

rencseltetett. Az iskola részéről elfogadta az említett rector professor úr, alapos beszédében hiven tolmácsolván a' tanítói elhivatást, melly az értelmiség és erkölcsiség korszerű előmozdításában tűnik fel. Az egész innepélyt bérekesztette az ifjuság ismételt éljenzése, zenéje, és az algondnok úr által számos vendégek számára adatott asztal.

Egazitások. Közelebbi számunk 441dik lapja második hasábján 52. sorban e' helyett „törekvés rendén“ olv. „egy bordszék nedvén.“ A' 59dik sor végén olv. „székház udvara, a' szomszédban levő sat.“ A' 62dik sorban e' szók után: „a' templom és székház közötti térségen magasra emelt 's fenyőágakkal kirakott“ kimaradtak e' szók: „Kivilágított pyramis fénylék.“

MAGYARHONI DOLGOK.

Mármarosi közgyűlés. Szigeth. 1842ik évi aug. 27kén. Közgyűlésünk jelenleg a' kisebb gyűlések jegyzőkönyveinek felolvasásán kezdődött, azt kívánván a' rend, hogy a' közelebbi gyűléstől fogva rendelkezettek felől a' megyének előleges tudomása legyen. E' közgyűlésen nyervén szeretett nádorunktól legelsőben magyar levelet, ő főherczegségének a' nemzet e' kívánságának megelőző teljesítéséért felírásunk által hálánkat fejezők ki. Mindig zugolódunk, hogy nemzeti nyelvünk és irodalmunk olly szűk körre szorított, de kérdem: ha magyar hírlapjainkat a' külföld olvasná, milly fogalmat nyerne nemzetiségünkről, kik még azért is hogy a' nemzettel nemzeti nyelven beszélnek, hálát adozunk? Nemde illy alkalommal illy barátinknak nagy köszönettel tartozunk, hogy a' magyar nyelvnek nemcsak terjesztése, de még az iránti rokonszenv is általok lekardoztatik! Megyénkben egy erdőn nevedett fia gyermek van, ki a' szó legteljesebb értelmében vadon és meztelenül az erdőken fogatott el, mintegy 13 éves, és noba nevelő intézetünkben a' tömlöczben már meglehetősen régen tartjuk, de beszélni most kezd először; ha nekem a' vadon maradás és tömlöczbeni neveltetés között kellene választanom, igen bajosan tudnám eltalálni a' kettő közül, mellyik a' jobb, és sajnos, hogy megyénknek egyéb illy gondoskodhatásnál nincs hatalmában; most országszerte köröztetni rendeltetett, hogy a' ki magáénak vallva, a' tömlöcz büzhödt légétől megszabadítani akarja, jelentse magát. A' nevezetesebb körlevelek közül a' Torontalé, a' nádor és koronaőrök választása iránt pártoltatott, de Somogyé a' kereskedés királyi előterjesztvények közé való soroltatása végett, midőn a' megyéknek kezdeményi joguk van, olly értelemben nem pártoltatott, hanem követeink utasítottak annak előterjesztésére. A' Romátóli függetlenség kérdésében nem a' bereghi, hanem a' fejeri talált viszhangra; de annál lelkesebben fogadtatott a' turopoliai nemesek erőteljes felszólamlása, mellyhez hasonló felírás határozatott. Azt gondolná az ember, hogy a' veres csörgős sipka az udvari bolondok enyészttével ki megy a' divatból és imhol annyi veres sipka jön egyszerre napfényre, hogy az ember utoljára a' régi veres sipkások árnyait idézi elő képzetében. A' szabadkai körlevél, a' városok rendezése, Fejére a' vasutak és bank, valamint Vasé a' nevelés tárgyában tett határozata megsemmisítése aránt választmányhoz utasítvák; de Varasd két latin körlevele nemcsak olvasatlanul visszaküldetett, sőt még ő felsége meg fog kéretni, hogy az említett megyét a' törvények megtartására utasítani méltóztassék.

(Vége közelebből.)

Szöllősi Balázs.

KÜLFÖLD.

Északamérika.

Washington aug. 6án. Minden whig lapok telvék béke hírral, de a' senatus democraticus tagjai jónak látták az északnyugoti határvonal foletti egyezményt Angliával alá nem írni. Még a' tulzó whigek is, kik még inkább gyűlölik a' statustitoknokot, mint Van Burent, az elnököt és Jackson tábornokot, szót emelendők az egyezmény ellen. Nincsenek főként azzal megegyülve, hogy a' mostani egyezmény még többet ad az angoloknak 25,000 □ angol m. földet, mint a' hollandi király ítelt volt. Akkor Webster Sándor a' massachussetsi tanácsnok jelen volt a' congressusban. Ő egészen dühbe jött volt azon király kijelentésén, de most mint kereskedő kevesebbel is megegyszik. A' st. John folyóni hajózás keveset vagy semmit sem ér, mert éppen azon ponton a' viznek 75 lábnyi esése van. A' senatus déli tartománybeli tagjai az egyezményt csak a' több kérdéses pontokról határozat öszhangzó értelmében akarják megerősíteni. Két szózat többséggel elfogadta a' senatus az új tariffát.

New-York, aug. 11kén. A' Tyler általánoson ohajtott

negyedik vetoja tegnap érkezett meg. Az elnök ezen meg nem egyezése a régi indokokra épül. Tyler naponként inkább tapad a democratapárthoz. A whigektől minden esetre elvonta magát. Philadelphiából kedvetlen tudósítás jött. Az ott lakó feketék emlékinnepest ülték a nyugotindiai rabszolgaszabadításnak. Igen sajnós és borzasztó jelenetek adódtak elő. A népet azon csalfa hír bősztíté fel, hogy a szerecsen zászlókon egyfelől szabadság vagy halál van írva, másfelől a st. domingói lázzadásból egy véres jelenet áll festve. A feketékkel kegyetlenül bántak. Egy templom és más gyülesház is felgyújtott. Tűzoltók és vizipuskák csak a szomszéd épületek óttalmazására használtattak.

Keletindia, Afghanistán és China.

Calcutta, július 4kén. Várakozásunk ellenére semmi érdekést nem hozott a posta sem Afghanistánból sem Chinából. Az egész tudósítás ide megy ki: „Pollock tábornok többet szenved mint mivel. Sergei egyfelé sem mehetnek. Terehvívó állatok nincsenek. A táborban sok beteg van. Csupán Nyugotafghanistáni jó hírekkel vigasztalódik a sereg. Nott tábornok ismét legyőzött egy sereg ellenséget. Májusban az ezredes Wymer megérkezésekor az afghanistániak megtámadták az angolokat, de megverettek. Kár hogy Nott a gyenge lovassággal nem üzhette a meggyőzetteket. A kabuli tudósítások még mind bizonytalanok.

Anglia.

London, aug. 27kén. A gyárvidékekről tudósítás szerint három chartista vezért befogtak. Ezek nem voltak olly vigyázók mint O'Connor. A dolog állása még mind a régi mindenfelé. Az ujonan kinevezett püspökök kézsókolásra bocsátattak a királynéhoz. Victoria 29kén Londonból Woolwichnél hajóra ülven elindult Edinburgba. A cambridgei herczeg is kíséri.

Macgregor adatokkal kívánja hebizonyítani a parlamentben, hogy a német vámszövetség óta a kivitel Angliából nem apadt sőt valamivel még nőtt. Egy igen nevezetes változás van az Anglia külföldi politikájában. Némethon ellen a legellenségesb hirlapcikkiek jönnek ki a sajtóból. Hannoverával a gyűlölt vámszövetséget felakarják mondani. A Spectator is illyest javasol egész Németországra nézve. Csupán Austriával és Magyarországgal szeretne egységben maradni a Times.

Spanyolország.

Gibraltár aug. 14kén. Ausztriai cs. k. főherczeg Friedrich Bellona fregatte-on kikötőnkbe érkezett, hol egy hetet mulatandó. Most Lissabonba vitorlázott. Bécsi rendelés miatt a spanyol partokon sehol sem kötend ki azon hajó. Wootford tábornok helytartónk lakomát adott az ő fonsége tiszteletére. A vendégek közt volt Lichnowsky herczeg is Don Carlos egykori tábornoka. Ezen tábornok Lissabonból jön s nem rég mulat Gibraltárban.

Párizs aug. 30kán. Lichnowsky herczeg Barcelonában elfogatott. A herczeg utközben Barcellona gőzösön sértőleg szólott egy spanyolhoz, bizonyos ujsag olvasásáért; czivakodás támadt. Lichnowskyt éppen tengerbe akarták vetni, ha néhány utitársai segítségére ne érkezzenek. Lichnowsky don Carlosnak végig hű embere maradt és elfogatása politikai pártoskodás színét viseli, s írományai iránt gyanu keletkezett. A Constitutional egy grófi czimmal élő titoknokról is emlékezik, ki hasonlólag fogva van. Azonban elfogatása körülményeit eként írja le a hg. barcellonai börtönéből aug. 25ről. A herczeg Lissabonban a spanyol követtel aláíratta utilevelét, hogy Cadixot, Sevilleát és Granadát megnézhesse. Néhány napig mulatott a két első városban. Cadixból egy francia gőzösön Marseillebe indultak, utközben látni akarták a városokat is, melyeknél a hajó mulatott. Így járták meg Malagát, Cartagenát, Alicantét és Valenciát más utasakkal együtt. Barcelonánál kiszállott a herczeg Teleky Sándor gróffal (az ifjú erdélyi gróf Berlinben mint tanuló úgy volt és Lichnowskival megismerkedve együtt indultak keletre utazni.) Midőn elfogták egy előre elbocsátott, a hajóra visszament, de mivel az még 48 órát mulatott ott, másnap, szekeren a székes templomba indult a herczeg. Újból elfogatott és Xefe politico törvényszék által fogolynak mondatott a Madridból érkezendő rendeletig. A porosz consul jót állása és ellenmondása semmibe vétetett. Előbb vendégházban őriztették a herceget. A nép azt hívé hogy Cabrera van fogva. Föllázzadtak a fogolynak életét kérték. Azért a tanácsbáz börtönébe kelle őtet szöktetni. Midőn ott sem vélnék bátorságban, éjszaka megerősített status fogházba vitetett, mely a Montjoui vár alatt van, ott várta a madridi ítéletet még august. 25kén.

Törökország.

Beyrut aug. 13kán. Epen most vesszük a hirt, hogy a Libanus és Antilibanus közt mintegy 3000 druz gyült össze, egy hires pártvezérnek, Schibli Ariannak a zászlója alá. A druzok Zahlé városát, mely a Bakara tér torkolatában fekszik, ostromlandók. Az angol és ausztriai hajók érkezendők. Azonban a törökök is készülnek a hegyek közt. Omer basa s keresztény főnökök is segítik a druzokat. Szinte egész Kurdistan fellázzadt, s Orfanál az arabok is. Damascusi levelek szerint a perzák Bagdád ellen indultak, úgy jó ki, hogy a bagdádi basa egyetért a perzakkal. A sultán letette volt ezt a basát és ő pártot gyűjtött magának.

Görögország.

Athene, aug. 12. Határszéleinken törökhadi készülétek folynak. Néhány csapatok Bitogliába gyűltek. Janinaba 8 ezred érkezett. Szüntelen várják a török hadihajókat a szigettenger felől. Ezek arra mutatnak, hogy a porta minden rendkívülihez nyul, míg a mi uralkodásunk illő feltételeit csakugyan el kell fogadnia. A hatalmak célra igazítandják a törökök mértékletlen kívánságát. Egykedvűen csaknem nézhetnék a görögök is birtokuk kisebbitését.

Belgium.

Páris aug. 30án. Brüsseli magánlevelek szerint, a belgiumi Moniteurben egy rendelet jelent meg, miszerint a Némethon-nal megkezdődött alkudozások reményében az onnan Belgiumba hozandó borra és selyemportékákra is kiterjesztik azon kedvező vámi rendelet mely Franciaországnak megvolt adva. Azon rendeletet két minister írta alá a belső és pénzügyi. Lilleben elegy küldöttség dolgozik a francia és belga vasutak összekapcsolatán.

Franciaország.

A Journal des Débats szerint a pairkamara annyira kimerítettnek tekintette a kormányzási törvény feletti vitát, hogy alig egy ülést fordított rája. Minden minister jelen volt. Villemain egyedül mondott valamit s Dreux-Brézé beszédére. Azon férfi részt vett ugyan a jul. 13ki szerencsétlenségből, de az orleansi uralkodás megerősítésére hozandó törvény elleni idegenkedését mindig kimutatta. Ő a regens kinevezést törvénytelennek látta. Valószínűleg azért vélte a helyettes igazgatási törvényt szükség feletti-nek, mert a Bordeauxi herczeg nagykoru. A minister könnyen igazított ezen legitimista szóloival és a kamara is megnyugvék. 163 szótat volt a törvény mellett, 14 ellen. Martin pécsetör és Soult tábornok aláírásuk alatt ki is hirdettetett a törvény.

Az ellenzék jövőre más elvből indul ki. Megunták a Thiers és Guizot közti csaták eszköze lenni. Ezentul nem törekszenek a kamarában majoritásra. Csak azt akarják hogy a minoritásban erős, elhatározott és állandó legyen az elvi ellenzék. Minden számítás a népre és a sajtóra leend. Az ellenzéki sajtók szövetségre léptek. L'Independent czim alatt egy új hirlap indul. Thiers az ő követőivel a kamarában és a journalismushban külön szakad a valódi baloldaltól. Ez által az ellenzék mintegy százra olvad. Valami harmincz legitimista szózatra is számíthatni. Frankhonban annyira felhasználtak mindent, hogy már alig van mit próbálni. Király, pairség, követkamara, dynastia, ellenzék, minden, minden unalomba jött. Semmiben sem bíznak. Mi lesz a szakadatlan szakadásokból és pártoskodásokból. Qui vivra, verra.

Páris aug. 30kán. A kamarák januarius 9ig elbocsátattak.

(Vége a Thiers beszédének.)

A charta előre látta az esetet, de semmit sem határozott, hanem azt, s azzal egy igen fontos alkotmányczikket, a korona és kamarák törvényszerű özmunkálatára bizta. 1830 előtt egy nagy dynastiával állánk szemben, mely charta adhatási és változtathatási jogot követelt. Tudjátok-e mit tevénk akkor? Lázzadással büntettük a hazugságot. Később a királyi charta adhatás elv helyébe a kölcsönös egyezkedés elvét állították. A kamrai követek által képviselt nemzet a dynastiával egyezményre lépven, így szólott hozzá: ime ezen föltételek alatt hozzád tartozunk mint jobbágyok. (Szélső baloldal: nem vagyunk jobbágyok, nem akarunk jobbágyaságot. Arago: senki jobbágyai sem vagyunk; nevető szózat a középről: az igaz, a kifejezés szerencsétlen vala.) Hallgassatok csak; én nem csupa jobbágyokról, hanem a törvény jobbágyságáról szóltam. (Szózat balról: nem a törvény hanem a dynastia jobbágyságáról volt szó. Zajos felzudulás) Ott van azon elv, mely institutioinknak erőt ad, ott van a különbség a mostani és a restauratio előtti állásunk közt és azt senki sem ostromolja. Ha a chartát egy czikkel sem nevelhetjük, abból az következik hogy mi tehetetlenek vagyunk törvényes erő előidézésére, vagy törvény alkotásra, a mely uralkodónknak törvényes hatalmat adjon, a törvények iránt tiszteletet parancsolni, a hont óttalmazni, sőt növelni ha szelleme kiszti. Nem, törvényeket alkothatunk, csak az a nagy szerencsétlenség hogy 12 év előtt elmulaszták egy czikket szurni a chartába, és mi most kényszerítve vagyunk azt egy egyszerű törvénnyel pótolni. Hanem, urak! a polgárjogi törvénykönyv tiszteltetik, a törvények megtartatnak, erőben vannak. Az kit mi a törvények nevében a hon hatalmával ruházandunk fel, tiszteletre méltó leend és tiszteltetni is fog, ő a nyilvánosság erője által fogja a törvényeket erőben tarthatni. Ezt tehetjük. Többet nem akarunk. Mi következik hát? valami illyen mit én és ba-